

Dilema ali - "trilema"

Najprej o številki 50 v gornjem "malem" naslovu. 13. maja 1956 sem po milosti božji in mednarodni tovorni ladji pristal na Japonskem. Natančno: v pristanišču Yokohama (izg. Jokohama, z zelo rahlim naglasom na "ha"). Torej bo 13. maja 2006 matematično petdeset let življenja - po božji dobroti - na Japonskem. Po japonskem čustvenem štetju pa bo že 51 let: Japonci namreč začno šteti od prvega trenutka takšnih osebnih dogodkov kot je n. pr. rojstvo, že s številko ena, tako da imajo čez leto dni že številko dve, kjer imamo po zahodnjaško šele prvo dopolnjeno leto. Ob takih primerih Japonci zmeraj dodajo izraz "po japonskem štetju"; sicer se pa strogo držijo zahodnjaškega štetja, posebno v finančnih poslih.

Besedo "trilema" v naslovu pa boste zaman iskali v slovarju. Tudi Slovar Slovenskega knjižnega jezika je nima. Seveda pozna dilemo, o kateri pravi, da je »položaj, ko se je treba odločiti med dvema danima možnostma« (SSKJ 1993,1, 405). Toda jaz sem se moral odločiti med tremi možnostmi. Med tremi sem se znašel. In moral sem se odločiti. In moral sem se odločiti le za eno.

Po navadi obiskujem družine dejanskih in možnih dobrotnikov pred Božičem. Toda včasih me okoliščine - obojestranske, se razume - prisilijo k obisku po Novem letu. Ne preblizu Novega leta, tudi na deželi ne. Recimo proti koncu januarja ali v začetku februarja. Na deželi polja in gozdovi počivajo, vaščani pa tudi, ker je to obdobje največjega japonskega mraza, na severu celo najglobljega snega. Toda jaz sem tokrat na poti na podeželje južno od Tokia (mi v Tokiu ves ta ogromni prostor imenujemo "jug", a najbrž je zemljepisno jugovzhodno ali jugozahodno od Tokia). Družino tvorijo oče, mati in trije otroci. Lepo me sprejmejo, v novoletni sproščenosti in skupni katoliški veri. Seveda jih tudi jaz lahko razveselim z darovi "iz Tokia", kar pri meni navadno pomeni steklenico odličnega vina in torto, ki je res dobra: le ena družba v Tokiu zna delati tako dobro - je pač francoskega porekla!

Med kosilom, kjer ne manjkajo surove ribe (pozimi so posebno slastne!), si izmenjavamo novice. Oči treh otrok zmeraj znova romajo k škatli, ki ljubosumno varuje torto. Poleg škatle stoji ponosno buteljka vina; oče jo le enkrat ošvigne z očmi, v katerih pa potem določena iskrica ne ugasne. Le mati se mi zdi nekam zaskrbljena. Med enim njenih obiskov v kuhinji vprašam očeta tiho:

»Gospa soproga je zdrava?«

»Zdrava je,« odgovori smehljaje mož, »toda izgubljeni prstan jo muči.«

»Izgubljeni prstan?« vprašam prav, ko se ona vrne iz kuhinje.

Malce sramežljivo upre pogled v krožnike in reče:

»Govorimo o bolj prijetnih rečeh.«

Oče vidi moj obraz, ki se noče vdati rešitvi v obliki besed. »Po kosilu ob kavi vam poveva,« obljubi.

Vedo, da imam rad močno kavo (na deželi tistega slavnega "espresso" še ne poznajo). Kavi potem sledi stekleničica japonskega žganja, kar oboje vodi v podjetno razpoloženje. In tako se zgodi. Otroci uživajo torto, mama sreba kavo, oče in jaz pa srebava nekaj boljšega od kave. Mamine oči počivajo na očetovih ustnicah. Vedoč, da ima vso ženino zaslombo, oče pripoveduje:

»Veste, da črpamo svežo, naravno vodo iz vodnjaka v hišnem vrtu. Prejšnji teden je mama šla z vedrom – kot zmeraj – k vodnjaku. Od dela v kuhinji je imela mokre roke. Škripec ji dvigne vedro na površino, a ko zagradi vrv, da odmakne vedro, se ji prstan izmuzne in pade v vodnjak. Stara mama ji ga je bila dala na smrtni postelji.«

V molk, ki pade med nas, vprašam:

»Kako globok je vodnjak?«

»Kakih petnajst metrov,« odgovori oče. »Saj bi bil naprosil naše gasilce, da mi pomagajo. A zdaj vsi radi počivajo. In kolikor jih poznam – poceni bi ne šlo. Saj nimajo nič opravka s požarom.«

Mati prikima. Še malce žganja imam v kozarčku, pospravim ga. Takoj mi oče nalije novega, kot da čuti, da mi mora obdržati radovednost, morda celo pogum.

»Imate debelo, močno vrv?« vprašam.

»Moja je dolga okrog 30 metrov. Močna je. Zakaj?«

»Imate tudi lestev, dolgo vsaj 10 metrov«

»Imam, še od lanskega zidanja. Zakaj?«

»Imate kakšno toplo obleko in kar spada zraven, ki bi mi bila prav?«

»V shrambi bi poiskal. Toda zakaj?«

»Dragi oče,« ga nagovorim kar se da vljudno, »če imate vse to na razpolago, so bom spustil v vodnjak. To ne bo prvič v mojem življenju!«

Oba vzklikneta:

»Ne, ne! Lahko utonete... lahko se prehladite... na cementnem dnu se prstan težko vidi...«

Njuni ugovori niso pomagali. Nadel sem si volneno srajco in volneno jopo, ne pretežko; debelo vrv sem si opasal trdno okoli pasu; v vodnjak smo spustili lestev, ki je imela na vrhu še tri dodatna gibljiva rebra. Na dveh mestih je tudi stena vodnjaka nudila vzdano oporo.

»Ali imate žepno svetilko?« še vprašam in, »kakšne barve je prstan?«

»Zelenkasto-modre,« takoj odgovorita oba.

Ozrem se na očetove močne roke: »Potegnite me gor, prosim, če močno stresem vrv.«

»Bodite brez skrbi,« oba zatrdita.

Še prej mi razložita, da je dno iz cementa in da je voda kvečjemu en meter globoka. Z lestvijo takorekoč ni problema: previdno jo spustimo in hitro se ustavi nekje spodaj. Z zgornjimi pregibljivimi rebri ni tako težko dostopna. Oba trdno držita vrv, katere drugi konec (prvi je okrog mojega pasu) je trdno ovit okrog stebra ob vodnjaku. Stenska opora vodnjaka mi pomaga doseči lestev. Počasi se pomikam navzdol, od klina do klina. Dotaknem se vode. Ni ravno topla, a tudi ledena ni. Sredi vode se iz podzemlja dviga cev, ki je od zgoraj ni bilo mogoče videti. Z eno roko se držim lestve, z drugo pa s svetilko v roki skušam ugotoviti položaj. Če je bil prstan padel v cev, je itak izgubljen. Toda cementno dno nudi možnosti. V vodo posvetim, toda svetilka odpove. Torej moram do dna po lestvi, potem pa v vodi s prsti iskati prstan. Ali se naj oprimem cevi sredi vodnjaka pri iskanju? Morda se je prstan pri padcu odbil od cevi in zdrknil na tla, torej je lahko

blizu cevi. Ali se naj tipaje pomikam raje vzdolž vodnjakovega kroga? Ali se naj spustim na kolena med cevjo in obodom vodnjaka in kar se da hitro pomikam prste po tleh? In se vrnem k lestvi po sapo nad vodo?

Hitro se spustim v vodo na kolena in iščem. Do polovice vodnjaka se prebijem – ničesar. Zrak v pljučih mi pojema, vrnem se k lestvi in z glavo nad vodo zajamem dragoceni zrak. Samo še polovico vodnjaka moram preiskati, tokrat na desni strani cevi. In tukaj tik ob cevi na tleh ga najdem. Takoj se vrnem k lestvi, krepko pomaham z vrvjo in se začnem vzpenjati proti odprtini vodnjaka na vrhu.

Starša sta me vsa srečna gledala in se zahvaljevala, otroci so me gledali, kot da bi bil prišel iz vode, kakor to pripovedujejo japonske legende o povodnem možu. Med vlačanjem premočene jopice s telesa – v hiši bi povzročila celo morje – priteče oče in mi ponudi celo steklenico žganja. Lahko stavite, da je bilo odličnega okusa in še bolj odlične moči.

Nisem se prehladil. Še za večerjo sem moral ostati. Dobro se spominjam, da smo se pri jedi zahvalili tudi “za srečno najdbo prstana”. Le tega se več ne spominjam, koliko kozarčkov “tiste odlične snovi” sem moral deliti z očetom. Kot Slovenec ga lahko dosti “prenesem”, toda v toplem vlaku na poti nazaj je postala razlika med okni in vrati takorekoč brez pomena. V takšnem primeru so dolge japonske proge naravno streznjujoče sredstvo.